



SOEVEREINITEIT & SOLIDARITEIT

e-nieuwsbrief van de Vlaams-Socialistische Beweging

Wat we zelf afbreken...



In deze nieuwsbrief:

- * Nepprondwet of grondslag voor democratische soevereine republiek? (blz. 2)
- * Naast de Brexit moet ook de Vlexit bespreekbaar zijn (blz. 3)
- * 1 meiverklaring van V-SB (blz. 4)
- * Recensie: wat zoudt gij zonder het werkvolk zijn? (blz. 7)
- * Stephen Hawking over automatisering en kapitalisme (blz. 20)
- * Steun aan de progressieve Turkse oppositie in de diaspora (blz. 21)
- * Balans van de gewapende strijd voor het zelfbeschikkingsrecht (blz. 23)
- * Colofon en kalender (blz. 27)



Vlaanderen

Een ne grondwet of een grondslag voor een democratische soevereine republiek?

Vlaams minister-president Geert Bourgeois lanceerde het voorstel om een Vlaamse grondwet op te stellen. Het is een voorstel dat niet uit de lucht komt vallen in Europese context, want ook in Schotland en Catalonië staat zo iets te gebeuren. In beide voorbeelden hebben we kunnen zien hoe het debat over vorm en inhoud van die grondwet kan leiden tot een veel sterkere burgerparticipatie in een politiek stelsel dat we formeel nog steeds democratie noemen. In die zin, en als Vlaamse soevereïnist, juicht de V-SB het voorstel van Bourgeois in principe toe. We verheugen ons reeds op de reacties van de ultrabelgicisten van MR, FDF, etc.



Geert Bourgeois heeft een leuk idee, maar hoe ver durft hij gaan?

Wat die Vlaamse grondwet betreft, zijn we wel zeer benieuwd naar de feitelijke doelstelling van Bourgeois: heeft hij het over een echte staatsvormende grondwet, die van een soevereïne republiek Vlaanderen met Brussel als ondeelbare hoofdstad? Of ziet hij de grondwet eerder als deel van "een Belgische confederatie", waarbij de legitimiteit van het centrale Belgische gezag nog steeds erkend wordt?

Met andere woorden: is Bourgeois bereid om eindelijk buiten het Belgisch legalistisch kader te stappen? Dat is een fundamentele keuze die het Vlaanderen van de komende decennia gaat vorm geven - en zo de toekomst van een Vlaamse republiek kan hypothekeren.

Maar er dringen zich nog vragen op, die misschien wel veel fundamenteeler zijn. Is Geert Bourgeois bereid om een open en democratisch debat aan te gaan over alle punten van die grondwet? We denken dan bijvoorbeeld aan het inperken van de macht van de regering om zonder inspraak verstrekkende internationale verdragen te ondertekenen, zoals vandaag bijvoorbeeld het TTIP-verdrag. Hoe democratisch zal deze nieuwe grondwet zijn? Geeft ze de bestaande participatie dezelfde macht als in België, of durft de N-VA na te denken over een verdiepen van de democratie en de burgerparticipatie? Wat de V-SB betreft, moet de grondwet tot stand komen in een participatief proces van onderuit, d.w.z. met deelname van burgers en burgerbewegingen (sociale bewegingen, vakbewegingen, milieubeweging, ...) en mag daarbij in geen geval gearzeld worden om buiten het Belgische juridische kader te treden.



Sinds de aankondiging van de Britse conservatieve premier Cameron over het organiseren van een referendum over een eventuele Britse uitstap uit de EU heerst er een ongeziene hysterie in de Europese politieke kringen, nog meer dan tien jaar geleden met de referenda rond de Europese "grondwet" die in twee Europese staten tot een duidelijk "nee" leidde. Of Cameron zelf oorspronkelijk werkelijk zo'n referendum wilde valt te betwijfelen; hij gebruikte het duidelijk vooral als wapen bij de Europese onderhandelingsrondes. Zijn drijfveren voor het behoud van Britse soevereiniteit zijn ook niet ingegeven door de bekommernis om de welvaart van de volken van het Britse eiland, maar om de financiële belangen van de Britse bankwereld te beschermen. Maar de Europese reactie op een mogelijk "out" vanwege Britse kiezers spreekt boekdelen. Zelfs nog maar vragen stellen bij de gang van zaken in de EU blijkt problematisch in de Europese "democratie".

Volgens het internationaal recht kan iedere staat soeverein beslissen of hij bij een internationale structuur wil blijven horen. Ook het VK heeft dat recht –met dien verstande natuurlijk dat het internationaal recht ook stelt dat ieder volk het recht op zelfbeschikking heeft, wat impliceert dat het VK dat recht ook moet erkennen voor Schotland, Wales, Cornwall en Ierland ten aanzien van de eigen 'unie'. Een referendum over een uitstap uit de EU zou dus niet alleen moeten aanvaard worden, maar eigenlijk zelfs toegejuicht als ideale gelegenheid om een degelijk inhoudelijk debat te kunnen voeren over deze Europese Unie, los van voor of tegen een Brexit. Maar blijkbaar mag het eurodogmatisme niet in vraag gesteld worden. Is de Europese elite bang van zo'n debat? Bang dat de argumenten tegen deze EU overtuigender zullen blijken te zijn dan die voor?

We hebben met de 'Griekse crisis' al gezien hoe de Europese politiek denkt over democratie. En nog eerder vorige week keurden de Vlaamse meerderheidspartijen de onderhandelingen over TTIP en CETA goed - zonder dat er ook maar het minste publiek debat over gevoerd wordt. Het duidelijk dat er een ernstig democratisch deficit is in dit "Europees project", een deficit dat niet opgelost gaat worden door "nog meer Europa" of zelfs een "federaal Europa". Deze unie versterken zou dat democratisch deficit alleen maar groter maken, maar wellicht is dat nu juist de bedoeling...

De Vlaams-Socialistische Beweging verwelkomt dus het Brexit-referendum. Zelfs als het de Britten niet meteen lukt uit deze ondemocratische unie te stappen, dan zal het toch op zijn minst een breed debat erover hebben doen ontstaan. Het zou een voorbeeld moeten zijn voor de andere staten en naties in de EU. Een "Vlexit" moet dus ook bespreekbaar worden, net als alle andere internationale verdragen die zonder enige volksinspraak werden aangenomen.



1 MEI

1 MEI VERKLARING V-SB

Dit jaar herdenken we de 100e verjaardag van de zogenaamde Paasopstand in Ierland en de uitroeping van de Ierse Republiek in 1916 door de leiding van het Irish Republican Brotherhood. Deze zogenaamde Paasverklaring riep niet alleen de onafhankelijkheid van het Ierse volk uit maar situeerde die ook in het kader van een democratische republiek waar civiele vrijheden, gelijkheid van rechten en kansen voor alle burgers en sociale rechtvaardigheid zou bestaan. De revolutionaire krachten die gewapenderhand tegen het Britse koloniale bestel in opstand kwamen weerspiegelden zowel het nationale als het sociale aspect van deze opstand en de republikeinse beweging in het algemeen. Enerzijds de Irish Volunteers, opgericht als militie ter verdediging van de republikeinse beweging tegen de dreiging van de Ulster Volunteer Force van de pro-Britse landheren en de industriëlen, anderzijds het Irish Citizen Army opgericht als een arbeidersmilitie ter verdediging van de arbeiders en hun vakbonden tegen de Britse politie tijdens stakingen en betogingen.

Een goede tien jaar daarvoor, bij de 75e verjaardag van de oprichting van het Belgische koninkrijk, hadden de socialisten Camille Huysmans, Louis de Brouckère en Louis Bertrand “75 années de domination bourgeoise” uitgegeven bij de coöperatieve “Volksdrukkerij” van Vooruit in Gent. Daarin stond op het titelblad de bekende uitspraak van Karl Marx in ietwat verkorte versie: “La Belgique est le paradis des capitalistes”. Vooruit riep inderdaad in 1905 zijn lezers en sympathisanten op om onder geen beding deel te nemen aan de Belgische feestelijkheden, om hun kinderen niet te laten deelnemen aan de feestelijke optochten en samenzangen die door scholen en stadsbestuur werden georganiseerd: “Jeugdige werkersstemmen moeten dienen voor onze strijd, onze hoop, onze toekomst te bezingen en niet om platte leugens uit te galmen. [...] Partijgenoten, leent als het u blijft, uwe kinderen niet voor die lage daad, eene bloedige beleediging aan ons allen.” Steven Boersen (alias van de Limburgse socialist Steven Prenau) schreef in diezelfde Vooruit: “O nationale driekleur! Hoe verklaart men de tinten van uw ontnaaide doek? Rood: het vergotene bloed des volks voor de vrijheid; geel: het goud van welstand en volksweelde uit het vergotene bloed geworden; zwart: de katholieke godsdienst, de toog van den pastoor om het geheel te hechten aan de standaard der toekomst. Leugens! O nationale vunze vod, zonder ziel, zonder zinnebeeld voor den arbeider, sla in den storm der staatkunde gerust tot flarden en waai te niet naar de vier

windstreken der aarde.” Daarbij klonk het protest van de radicaalste flaminganten tegen de jubileumfeesten zeer lauw. Hoofdredacteur Aimée Bogaert schreef over de Belgische omwenteling: “De hele omwenteling is op touw gezet geweest en ook doorgedreven door de misnoegde katholieke geestelijkheid en door in hunne taalbelangen geschonden Walen.” In de Gazet van Brussel had Huysmans het over “de historische domheid van 1830”. De staat die uit de puinen van de revolte oprees was volgens hem in alles de mindere van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden: de Katholieke Kerk stemde toe in allerhande vrijheden maar “in werkelijkheid schonk zij niets anders dan betrekkelijke toegevingen”, het uitmuntende Nederlandse taalregime werd vervangen door een verfransingspolitiek en de revolutie veroorzaakte een hevige sociale en financiële crisis die in Gent en in Luik 100.000 arbeiders werkloos maakte doordat de afzetmarkten voor de producten wegvielen.

Dat is ook vandaag de dag, anno 2016, in tijden van volle globalisering, CETA en andere TTIP's meer dan ooit het geval. Hoe moet de arbeidersbeweging reageren op de globalisering die deindustrialisering en delocalisering veroorzaakt? Hoe moet ze reageren op de EU die massaal de import van goedkope arbeid organiseert? Hoe moet ze reageren op de neo-liberale dogma's die besparingen op sociale uitgaven, uitholling van sociale rechten en nivellering naar beneden van milieu- en gezondheidsnormen opleggen via vrijhandelsakkoorden?

Democratie speelt zich per defintie binnen de natie af. Essentiële politieke keuzes over wie tot de natie behoort en wie niet, wie er kan toe toetreden en wie niet, over hoe de rijkdom moet verdeeld worden, over hoe de sociale zekerheid moet georganiseerd worden, over hoe het onderwijs moet georganiseerd worden en met welke doelstellingen, over hoe het cultuurbeleid er moet uitzien, zullen altijd de inzet blijven van nationale politieke strijd.

Uit alles blijkt dat de linkse waarden diep verankerd zijn in de Vlaamse samenleving. Onderzoek wijst uit dat 73% van de Vlamingen vindt dat de vakbonden noodzakelijke instellingen zijn voor de verdediging van sociale rechten. Een ruime meerderheid vindt dat de automatische koppeling van de lonen aan de index moet behouden blijven. Een ruime meerderheid wil ook een eerlijker belastingstelsel. Een overweldigende meerderheid staat achter het behoud en verdedigen van de welvaartstaat. Waals minister-president Magnette spreekt dus niet voor Vlaanderen als hij schrijft dat “rechts de ideeënstrijd gewonnen heeft”.

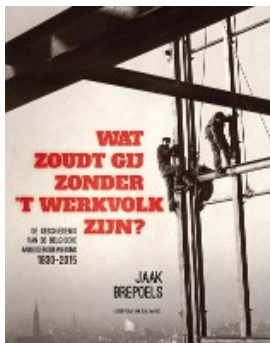
Voor de V-SB moet de Vlaamse arbeidersbeweging het voortouw nemen in de strijd tegen de globalisering die de neo-liberale dogma's doordrukt, de EU met haar vrijhandelsakkoorden en neo-liberale saneringsmaatregelen op kop. Ze moet een concreet alternatief naar voor schuiven in de vorm van versterkte multilaterale samenwerking in het kader van de VN voor de strijd tegen belastingparadijzen, de versterking van werknemersrechten en de regulering van eerlijke grondstoffenprijzen als basis voor een eerlijke internationale handel.

De bankencrisis heeft duidelijk het failliet van het ongebreideld kapitalisme aangetoond doordat het op de grenzen van zijn eigen logica stoot en ten slotte gered moet worden door dezelfde staten die het een zo klein mogelijke rol wil toekennen. Het is aan de arbeidersbeweging om voor de geïndustrialiseerde wereld concrete alternatieven naar voor te schuiven. In Vlaanderen kunnen nieuwe coöperatieven massa's nieuwe producten ontwerpen en produceren in de sector van de milieutechnologie, duurzame verbruiksgoederen en nieuwe communicatie technologie waardoor een re-industrialisering kan plaatsvinden. De strijd voor een 30 uren werkweek kan een nieuwe impuls geven aan de syndicale strijd voor herverdeling van arbeidstijd, welvaart en welzijn.

De Ierse Paasopstand leek een wanhoopsdaad die moest mislukken. Op het eerste zicht faalde hij ook. De bevolking bleef passief tijdens de week dat de gewapende opstand duurde. Bijna alle leiders werden door de Britten geëxecuteerd. Maar hij zette een kettingreactie in gang die uiteindelijk leidde tot de oprichting van een Ierse Vrijstaat als stapsteen naar de democratische republiek van de verklaring van 1916. De partij die de leiding gaf bij de vorming van het eerste moderne onafhankelijke Ierse parlement, die in 1919 de onafhankelijke Ierse Republiek uitriep, heet Sinn Féin, 'Wij op eigen kracht'. Niets belet ons in Vlaanderen om dezelfde lef aan de dag te leggen om te ontsnappen uit het "Paradis des capitalistes"!



Wat zoudt gij zonder het werkvolk zijn?



De titel van het boek verwijst naar een gedicht uit 1865 waarin de hoogmoed van de kleinburger tegenover de werkmán gehekeld wordt. De auteur van het gedicht, een volksdichter uit het Gentse, Napoleon Destanberg was én Vlaamsgezind én progressief én liberaal. Toen de krant waarvoor hij schreef in handen kwam van orthodox- doctrinaire liberalen werd hij ontslagen. In 1875 stierf hij totaal berooid. Het gedicht haalde in 1903 de top drie bij de lezers van het socialistische dagblad Vooruit. Het gedicht/lied telt vier strofes waarvan wij er twee in wat volgt meegeven.

Gij, die verwaand de werkmán durft versmaden,
Aan zulk een dwaas richt ik vooral mijn lied,
Die enkel zoekt om in 't genot te baden,
Die maar uzelf in gans de schepping ziet;
Hoe kunt gij zo uw nietigheid vergeten!
Wie kookt uw disch, wie perst uw kostbaren wijn?
Wie brengt u drank en wie bezorgt u eten,
Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn?

x

“Hé! Uit de weg, gij lomperik, gare, gare!”
Zo klinkt de stem van monseigneur koetsier.
Ik vlieg erheen, maar 'k hoor een droeve mare:
Een werkmán plat gereden als een dier.
Hun eigen werk verplettert d' arme slaven!
Had gij ze niet tot 't maken van de trein,
Ge zoudt te voet gelijk die lompaards draven.
Wat zoudt ge zonder 't werkvolk zijn?

Wie zijn klassiekers wilde kennen over de sociale strijd in Vlaanderen- België in de jaren zeventig, ruim vijfendertig jaar geleden, kon als jonge militant in vakbond en politiek niet om het boek heen met de titel: “Wat zoudt ge zonder het werkvolk zijn” dat werd uitgegeven door de inmiddels verdwenen uitgeverij Kritak (1977) in Leuven (in het zog van de woelige jaren vanaf achtenzestig waarna de universiteit van Leuven gesplitst werd). Het boek werd een

klassieker. Tot op vandaag. Het bood een vulgariserend overzicht van de geschiedenis van de arbeidersbeweging. Duizenden exemplaren vlogen de deur uit. In 1988 lag een herziene versie op de leestafel. En nu, na al wat er gebeurd is sinds de jaren negentig, drong zich een geactualiseerde uitgave op. Net zoals in 1977, is het nu ook historicus Jaak Brepoels die de regie van het onderzoek en de pen ter hand nam (hij is sinds 1983 gemeenteraadslid voor de SP.A in Leuven, en van 1995 tot 2012 was hij schepen). Zoals elke ernstige historicus beschrijft Jaak Brepoels de gebeurtenissen op een zo objectief mogelijke manier. Dat belet niet dat hij vanuit een persoonlijk-politiek referentiekader, in dit geval de Belgische sociaal- democratie, de geschiedenis weergeeft, zij het kritisch, met andere nuances dan bijv. de christen- democraat of zoals een links-flamingant zou doen zoals in het boek *De Rode Tong van de Leeuw*, 2005 (uitgever: Meervoud vzw en kan op de V-SB- site besteld worden).

In de eerste hoofdstukken heeft de auteur het terecht over de Waalse en Vlaamse dimensie van het begin van de geschiedenis van de arbeidersbeweging in het jonge België. In de 19e eeuw heeft de auteur het in het hoofdstuk over de hongersnood "Vlaanderen sterft". In die tijd was Gent het centrum van het beginnend verzet. Heel wat namen, ook bekend bij sociaalfaminganten, passeren de revue zoals de meetingbeweging van Jacob Kats, de stakingsleiders Jan De Ridder en Francis 'kapneus' Bilen, César De Paepe, ... Met de moeizame geboorte van de Belgische Werkliedenpartij (1885-1889) stelt de auteur vast dat, vooral in Vlaanderen, er in de volgende jaren (na 1874) pogingen waren om de verspreide krachten te bundelen. "Uit zuiver organisatorisch oogpunt bekeken was Wallonië lange tijd een zorgenkind" (blz. 59). De eerste pogingen om de uiteengeslagen socialistische groepen op beperktere schaal te hergroeperen liepen uit op de oprichting van de Vlaamse Socialistische Partij (1877), de Parti socialiste brabançon (1878) met uiteindelijk de fusie van die twee in de Belgische Socialistische Partij (1878) en zeven jaar later in 1885 de Belgische Werkliedenpartij (Charter van Quaregnon). In het boek wordt gedetailleerd ingegaan op de geschiedenis van de BWP, als reformistische partij tussen woord en daad. Ook het ontstaan van de katholieke arbeidersbeweging wordt uit de doeken gedaan, voor en na de eerste wereldoorlog. Met het failliet van het paternalisme, *Rerum Novarum* (1891), de katholieken en het antisocialisme, het corporatisme, het daensisme en zijn verhouding met de socialistische arbeidersbeweging ("geconfronteerd met Franssprekende patroons en kasteelheren, droeg deze beweging ook een uitgesproken Vlaams karakter", blz. 176). Verder wordt een overzicht gegeven van de reactie van de socialistische vakbeweging op de crisis van de jaren dertig, de groei van de katholieke kajottersvereniging o.l.v. Jozef Cardijn, de strijd tegen het fascisme, de communistische voorstellen voor een Volksfront, de algemene staking van 1936, de neutraliteits- en Spanjepolitiek van Spaak,

het Russisch-Duits niet-aanvalspact (1939), de zogenaamde sociale revolutie van Hendrik De Man, het Plan-De Man, zijn collaboratie met de Nieuwe Orde van de Duitse bezetter (Unie van Hand- en Geestesarbeiders).

In wat volgt behandelen we het meest actuele deel van het boek: de opbouw van de welvaartsstaat en de economische crisis (1960-2015). (De voorafgaande delen zijn al even interessant: 1830-1876: “Ontwaakt verworpenen der aarde”, 1885-1914: De arbeidersmacht groeit; 1914-1940: Macht en Onmacht; 1940-1960: Tussen Hamer en aambeeld)

Welvaartsstaat en economische crisis (1960-2015)

De opbouw van de welvaartsstaat situeert de auteur vnl. tussen 1960-1974. Eind van de jaren vijftig was het na de grote conflicten eerder een periode van pacificatie. Het Verdrag van Rome (1957) legde het idee van een Europese eenmaking op tafel en verzoende de oude vijanden Frankrijk en Duitsland, die in 100 jaar tijd elkaar, maar ook de gehele wereld, drie keer in brand gestoken hadden. Met de ondertekening van het Schoolpact in 1958 haalden de katholieken, liberalen en socialisten de lont uit het levensbeschouwelijke kruitvat en op de wereldtentoonstelling 1958 in Brussel lieten de industriële landen de wondere wereld van hun wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen zien. Dit alles zou volgens de auteur de zogenaamde “golden sixties” inluiden. Na de verkiezingen van maart 1961 tekenden ‘travallistische’ of rooms-rode regeringen de grote lijnen van de welvaartsstaat uit. In die jaren brak het economisch herstel door met groeicijfers van 5%, de euforie van de verzorgingsstaat zou volgens optimisten armoede en ellende in een onomkeerbaar proces uit het dagelijks leven bannen, de vakbeweging deelde dat optimisme en laafde zich aan de overlegeconomie die gesteund was op een labiel evenwicht en de bevrozing van klassengebonden conflicten en stakingen. De BSP- CVP- regering Theo Lefèvre- Paul Henri Spaak (1961-1965) wilde tegelijk de welvaartsstaat uitbouwen en het communautaire vraagstuk bevredigend oplossen, vanuit een Belgisch, unitair kader. Wegens haar samenstelling, maar ook omdat de holdingbourgeoisie en de standsorganisaties (artsensyndicaten en middenstand) tegen bepaalde hervormingsmaatregelen in de fiscaliteit en de sociale zekerheid waren, kreeg vanuit die hoek de regering het etiket “progressief” opgeplakt. Het Belgicistisch unitarisme waarmee ze de hangende problemen aanpakte stuitte binnen de socialistische beweging in Wallonië niettemin op heel wat verzet. Ook de taalwetten van 1962-1963, die de taalgrens vastlegden, de moeilijk verteerbare inplanting van het staalbedrijf Sidmar in de Gentse kanaalzone en vooral de goedkeuring van de wetten op de ordehandhaving (1963, o.m. de beperking van het stakingsrecht) zorgden voor verhitte discussies, dissident stemgedrag bij de Waalse socialisten en tuchtmaatregelen tegen de rebellen. Om de

linkerzijde opnieuw in het gareel te krijgen, werd vooral het “renardisme” (André Renard, Waals, regionalistisch vakbondsleider tijdens de grote staking 1960-1961) als zelfstandige stroming tijdens een congres van de onverenigbaarheden (1964) gemuilkorfd. De groep rond het blad *La Gauche* werd als ideologische stoorzender uit de partij gezet. In Vlaanderen kende de economie een “boost” en de dalende stakingsbereidheid gaf de extreem-linkse boodschap steeds minder weerklank. In 1967 vonden in Vlaanderen linkse federalisten, dakloos geworden of dissidente sociaaldemocraten, communisten en nieuw-linkse krachten onderdak bij het Democratisch Aktiekomitee (red.: waaronder de linkse flamingant en advocaat Antoon Roosens). “Dat pakte uit met het Manifest van progressieve Vlamingen waarin duidelijk verwezen werd naar economische democratie, tweeledig federalisme, structuurhervormingen en anti-imperialisme. Volgens de auteur deed het comité van zich spreken in allerlei manifestaties en betogingen, maar moest opboksen tegen alles wat gevestigd links en flamingantisch was. Nadat het met verdachtmakingen en ideologische vetes ook de handen vol had, werd het in 1969 ontbonden”. (blz. 426). In 1965 kreeg de travaillistische regering-Lefèvre een electorale opdoffer en werd vervangen door rechte concentratie rond de regering P. Vanden Boeynants – W.De Clercq. Die kon zich slechts met volmachten staande houden en brak haar tanden op “Leuven Vlaams”. Met het corporatistisch overleg tussen de toppen van patronaat en vakbonden (Fordisme), nieuwe sociale wetgeving, de disciplinerende van de arbeidersklasse, werden de “golden sixties” vorm gegeven. De auteur besteedt ook aandacht aan het drama van Zwartberg (sluiting steenkoolmijnen), mei '68, de “communautaire tweespalt” die boven het Belgische socialisme verscheen (congressen van Verviers en Klemskerke in 1967, van resp. de Waalse en Vlaamse socialisten), de oproep van Leo Collard voor progressieve frontvorming (1969).

De neoliberale omslag (1981)

In een tweede hoofdstuk worden de jaren 1974-1988 besproken (blz. 458 en vlgd.) in het “teken van de crisis” met de start van het neoliberale beleid als antwoord op de crisis onder de leiding van Martens I, II, III en IV na de rechtse regeringen Tindemans I en II in de jaren zeventig. De neoliberale omslag gebeurde in 1981 met het aantreden van de regering W. Martens II (CVP)- J. Gol (MR). De coalitie nam een vliegende start met een muntdevaluatie van 8% (voorbereid in Poupehan door de top van het ACW-ACV (Jef Houthuys) -CVP) op het buitenverblijf van Fons Verplaetse, die nadien gouverneur van de Nationale Bank zou worden. De auteur: “De snelheid waarmee deze ingrepen genomen werden was een duidelijk signaal naar de internationale markten dat het deze regering menens was met wat in haar ogen tot economisch herstel moest leiden: een massale overheveling van inkomen uit arbeid (zware inleveringen) naar de overheid of de staatskas of naar de bedrijven”.

Communautair was er het belangrijk moment van de splitsing van de BSP in twee afzonderlijke socialistische partijen: de Franstalige PS en de SP in Vlaanderen in 1978 met nadien het aantreden van de zogenaamde 'Jonge Turken' (Karel Van Miert, Louis Tobback, ...). De sociaaldemocratie bleek even onmachtig tegenover de crisis van de jaren tachtig als de klassieke economen van de jaren dertig. De crisis van de verzorgingsstaat was bijgevolg ook de crisis van Keynes en van de sociaaldemocratie. Lange tijd leefde in socialistische middens de overtuiging dat de staat een bruikbare hefboom was om socialistische doelstellingen te verwezenlijken. Lange tijd geloofde de Europese sociaaldemocratie dat het socialisme in één land kon overleven en dat de strijd voor de economische hefbomen daartoe in elk land afzonderlijk zin had. Maar wat bleek? De autonomie van de natiestaat (red. hier België) liep stuk op landsgrenzen waar het kapitaal vlot onderdoor kroop. De Europese Gemeenschap had de economische manoeuvreerruimte steeds verder aan banden gelegd. De auteur verwijst naar Frankrijk toen in 1981 François Mitterrand aan de macht met het Front commun de gauche. De socialistische regering onder de leiding van Pierre Mauroy daagde de tijdsgeest uit met onder meer een aantal nationalisaties, een forse stijging van de koopkracht en een vermogensbelasting. Maar nauwelijks twee jaar later moest het linkse Frankrijk onder internationale druk de doek in de vorm van drie devaluaties in de ring gooien. Het Front commun de gauche had 'le rupture avec le capitalisme' niet kunnen verwezenlijken (blz. 496). J. Brepoels: "De omslag naar een neoliberale aanpak in de jaren 1981-1982 noopte de arbeidersbeweging in de jaren 1986-1988 tot een gelijkaardige transformatie: de sociaaldemocratie werd verder aangepast aan het postkeynesiaans kapitalisme. Ook de vakbond moest erkennen dat het sloopwerk van het neoliberalisme in eigen rangen brokken had gemaakt. De socialistische beweging maakte zich meer en meer de uitgangspunten van de neoliberale politiek eigen..."(blz.504)



*Wilfried Martens, de Vlaamse "Reagan",
grondlegger van het neoliberale beleid in de
Belgische staat.*

De val van de Berlijnse muur (1989)

De jaren tachtig werden afgesloten met een historische gebeurtenis waarvan de schokken nog voelbaar zijn: de val van de Berlijnse Muur op 9 november 1989 en de implosie van de "reële socialistische" slagschepen achter het IJzeren Gordijn met de val van de Sovjet-Unie (blz. 505 en vlgd). De

sociaaldemocratie voelde zich mede overwinnaar van de sociale markteconomie op de staatsgeleide economieën o.l.v. de Sovjet-Unie. Dat werd op 7 december 1990 gevierd door de sociaaldemocratische leiders in de Rijksdag te Berlijn. Nochtans waren communisme en sociaaldemocratie oorspronkelijk loten van dezelfde stam. De politieke linkerzijde bij ons en de socialistische arbeidersbeweging waren altijd al ambivalent omgegaan met het feit dat toch maar een deel van de wereld ontsnapt was aan de dictatuur van het kapitaal. De twee-eiige tweelingbroers bevochten elkaar figuurlijk maar ook letterlijk. Binnen de sociaaldemocratische partijen en vooral in de vakbond werden de rangen gezuiverd van al wie verdacht was van communistische sympathieën. Sociaaldemocratische leiders namen graag het initiatief van het anticommunisme. 'Messieurs, nous avons peur de vous' beet Paul-Henri Spaak op de algemene vergadering van de Verenigde Naties in 1948 de Sovjetdelegatie toe. In de jaren van de Koude Oorlog wilde men de rode vijand achter het IJzeren Gordijn niet alleen militair indammen, maar ook neutraliseren door met onder meer de sociale zekerheid te bewijzen dat de arbeidersklasse ook zonder communisme een zorgeloze toekomst te wachten stond. De welvaartsstaat was het resultaat van krachtsverhoudingen in de kapitalistische landen, maar ook het westerse antwoord op het communisme dat toen grote delen van de wereld beheerste. Met een uitgebreid stelsel van sociale en collectieve voorzieningen wilde het 'vrije westen' bewijzen dat het evengoed, zo niet beter voor economische en sociale welvaart kan zorgen zonder het privébezit van de productiemiddelen op te geven. De grootste maatschappelijke vooruitgang werd geboekt omdat de kapitalisten bereid waren tot een compromis met de sociaaldemocratie, uit schrik dat het communisme en erger nog het bestaan van een vijandig blok dat het maatschappelijke evenwicht zou bedreigen. Om die reden werd door de sociaaldemocratie ook radicaal gekozen voor het Atlantisch bondgenootschap (NAVO) met de grote broer aan de overkant van de oceaan wat een aantal sociaaldemocratische secretarissen-generaal van de NAVO opleverde (blz. 505-512).

Het verdrag van Maastricht(1991) en de invoering van de euro (2002), Agusta-Dassault-schandaal

In een derde hoofdstuk worden de jaren negentig onder het licht gehouden waarin voor de auteur de invoering van de euro essentieel is geweest bezegeld door het Verdrag van Maastricht (9 december 1991) onder de titel "de rooms-rode tocht naar de euro (1988-1999) (blz. 512 en vlgd.). De euro werd definitief in de vorm van munten en biljetten ingevoerd in 2002. Ook hier slaat de auteur een kritische toon aan. "Hoewel vooraanstaande sociaaldemocraten aan de wieg hadden gestaan van de Europese eenmaking, was Europa geen project met uitgesproken socialistische doeleinden. Met het neerhalen van de

tolgrenzen en verwijdering van grenspalen werd de Europese gemeenschap wel een stuk liberaler". In 1997 werd het verdrag van Maastricht (9 december 1991) aangevuld met het Pact voor Stabiliteit en Groei. Voortaan kon de Europese ministerraad jaarlijks rode kaarten uitreiken in de vorm van aanbevelingen aan lidstaten die op het vlak van werkgelegenheid en economische politiek er niet in slaagden de normen te halen. Deze verdragen maakten een einde aan de autonomie van de nationale overheden op het vlak van financiën en begroting.

Binnenlands waren de jaren negentig voor de arbeiders beweging zeer turbulent. Op 18 juli 1991 werd de Waalse PS-leider André Cools onder vuur genomen op de parking van zijn appartement (blz. 525). Hij stierf ter plaatse. Gewestminister Alain Van der Biest kwam in het gerechtelijk onderzoek in beeld als mogelijke opdrachtgever voor de moord. Diens kabinet was volgestouwd met duistere figuren uit de Luikse onderwereld. Zijn naam viel in een onderzoek naar een internationaal vertakte zwendeloperatie in gestolen aandelen. André Cools dreigde dit alles aan de grote klok te hangen, maar ook het maffiose milieu in Luik aan te pakken. In het proces werd Richard Taxquet, privésecretaris van Van der Biest, veroordeeld als het brein achter de moord waarvoor hij Tunesische handlangers ingehuurd had. Er was ook in de jaren negentig het schandaal rond de aankoop van 46 gevechtshelikopters. De Italiaanse producent Agusta haalde het order binnen van bijna 12 miljard Bfr. De Italiaanse PS, corrupt tot op het bot, had de Italiaanse producent bij de Belgische kameraden aangeprezen. Dat er bij legeraankopen aanwijzingen waren voor de betaling van 'commissielonen' was al gebleken bij de aankoop van wapentuig onder de defensie-ministers Vanden Boeynants tijdens de jaren zeventig en onder de liberaal Alfred Vreven (1985). Ook de SP in Vlaanderen maakte gebruik van de Agusta-commissies (blz. 526). Etienne Mangé, de spin in het web van de SP-financiering, had naar eigen zeggen een slordige 800 miljoen Bfr aan giften van bedrijven opgehaald. De bal ging aan het rollen toen einde 1994 in Zwitserland bewijzen gevonden werden van een betaling van 50 miljoen Bfr aan SP-functionarissen. Met dat geld werden ook schulden afbetaald (vnl. om het zinkend schip van De Morgen drijvend te houden). Willy Claes, toen NAVO-secretaris-generaal, werd aangeklaagd voor zijn rol in de smeergelden van Agusta en ook Dassault, de Franse oorlogsvliegtuigenbouwer. Eind 1998 kreeg de zaak voor de socialistische kopstukken zijn beslag. Het Hof van Cassatie veroordeelde onder meer Willy Claes, Guy Coëme, en Guy Spitaels wegens passieve corruptie. Ze kregen voorwaardelijke gevangenisstraffen (resp. 3,2 en 2 jaar) en werden voor vijf jaar uit hun politieke en burgerlijke rechten ontzet. Het zou Louis Tobback zijn die tabula rasa maakte met het Agusta-verleden. Hij werd bekend als de meest spraakmakende stem van de oppositie tegen de rechtse rooms-blauwe regeringen-Martens. In 1994 volgde hij Frank Vandenbroucke op als

partijvoorzitter. Uitdrukkelijk “niet om de aankoop van stylo’s en gommen te regelen”, maar om de partij wakker te schudden. Tobback zette intern orde op zaken en maakte van de SP een strak geleide partij. De federaties werden door een statutenwijziging in 1995 zo goed als buiten spel gezet. Naar het zeggen van Louis Tobback was het Agustaschandaal het definitief einde van een tijdperk. We moeten met een nieuwe generatie, nieuwe zeden en gewoonten herbeginnen. In de verkiezingen van 1995, onder de slogan “De SP is nodig”, gingen de sociaaldemocraten licht vooruit.

De sociaaldemocratie op de kar van het neoliberalisme

Niet alle SP- kopstukken waren aanhangers van een “sociaal gecorrigeerd” neoliberalisme. Frank Vandenbroucke had ambitieuze plannen om een progressief (red. neokeynesiaans) alternatief voor het liberale conservatisme van Guy Verhofstadt, “de baby Thatcher”, uit te bouwen (blz.536). Hij kwam daarbij terecht bij Maurits Coppieters, de “great old man” van de Volksunie en de socialistische voorman Norbert De Batselier, oud-medewerker van ABVV-voorman Georges Debunne en de socialistische nummer één in de Vlaamse regering van 1988-1995. Op 30 mei 1996 pakten Maurits Coppieters en Norbert De Batselier uit met Het Sienjaal, een inhoudelijk goed onderbouwd radicaal democratisch project dat moest uitmonden in de vorming van één linkse, groene en Vlaamse partij. De auteur: “Ondanks nogal wat media-aandacht was Het Sienjaal een door de partij gedoogde, maar niet haalbare poging om los te komen van het neoliberale denken van de sociaaldemocratie”. In de jaren negentig was er nog de affaire Dutroux een gruwelijke episode van kindermishandeling, verkrachting en moord die het land op zijn kop zette. Op 20 oktober 1996 trok door Brussel, in een “witte mars”, een zee van tweehonderdduizend mensen door de straten van Brussel. In die jaren was er ook de sluiting van Renault(1997) een voorbeeld over hoe goed draaiende ondernemingen vanuit een buitenlands hoofdkwartier gesloten worden ten voordele van lagereloonlanden en het nodige syndicaal verzet opleverde in een gemeenschappelijk vakbondsfront.

In het voorlaatste hoofdstuk heeft de auteur het over “Paars of bont en blauw” (1999-2013) (blz. 541 en vlgd.) of de periode vanaf het begin van de 21e eeuw. In 1995 leek de ideologische kloof tussen de VLD en de SP nog onoverbrugbaar. Na de verkiezingen van 1999 werd de christendemocratie naar de oppositiebanken verwezen en smeedde Guy Verhofstadt een paars-groene coalitie. Paars surft mee op de golf van economische euforie op de beurzen en de ‘nieuwe economie’ die in de steigers stond. Europa keek mee om te zien of de overheden wel deden wat hen was opgedragen, deelde tikken uit, maar zag het gedrag van grenzeloos shoppende financiële instellingen door de vinger. Verkeer van arbeid en kapitaal was vrij, de eerste uit noodzaak,

de tweede voor eigen profijt. Dat paars rendeerde tussen 2000 en 2008 was geen toeval: vanaf het moment dat de beurzen de economie op hol deden slaan, en de wildste dromen leken waar te maken tot aan de financiële crisis van 2007-2008, die veel geld de lucht inblies. De banken- en eurocrisis deden de rest. De natiestaat was in een proces van ontbinding beland. In die nieuwe paarse coalitie kwamen twee concepten tot leven die tot dan toe weinig gekend waren. Het nieuwe concept van de “actieve welvaartsstaat” en het “gelijkekansenverhaal”. Voor de auteur is de actieve welvaartsstaat een uitdrukkelijk sociaalliberaal concept dat minder orthodoxe liberalen en naar het midden opschuivende socialisten kon bekoren, zonder dat ze zwaar moesten inboeten op ideologische uitgangspunten. Liberalen konden zich vinden in de versoepeling en flexibilisering van de arbeidsmarkt, de lastenverlagingen en het fiscaal gunstregime dat een aantal maatregelen begeleidde. Voor socialisten was de actieve welvaartsstaat een antwoord op de maatschappelijke dualisering tussen actieven en niet-actieven. Alleen jobs konden de fundamenten van de welvaartsstaat redden. De paarse variatie op de Derde Weg zocht dus het midden tussen twee basisopvattingen over de rol van de overheid en het sociale beleid. Voor liberale hardliners mocht de overheid slechts tussenkomen als de vrije markt tekortschoot en de individuele keuze niet in gevaar kwam. Terwijl socialisten er traditioneel vanuit gingen dat de overheid de taak heeft de sociale grondrechten, waaronder het recht op arbeid, te waarborgen. Dat het individu mee verantwoordelijk gesteld werd voor zijn lot lag daarom moeilijk bij de socialisten, die de sociale zekerheid beschouwen als een vergoeding voor een falend kapitalisme. In die zin was de actieve welvaartsstaat als ideologische doelstelling een stap achteruit. De hardste dwarsliggers waarschuwden dat jobs op maat de deur openen naar “hamburgerjobs”, deeltijdse arbeid, weinig gekwalificeerde, goedkope arbeid en wezen op heksenjacht op werkzoekenden.

Nieuw was ook het ideologisch verhaal dat zijn ingang deed toen een reclamejongen Patrick Janssens voorzitter werd van de SP. Hij vond de SP oubollig, ze moest vernieuwen en sociaalprogressief worden. Uiterlijk verdween de naam SP en werd SP.A (Anders), tevens verdween de roos en de vuist uit het logo. Het gelijkekansendiscours van de SP.A vulde de actieve welvaartsstaat aan: naar een samenleving waar iedereen een gelijke startpositie krijgt om zich te ontplooiën, maar de kansen die daaruit ontstaan ook daadwerkelijk moet aangrijpen. “Tegenover gelijke kansen staat verantwoordelijkheid”, zo zegde de nieuwe partijvoorzitter. “Een opleidingsplicht voor werklozen mag in tijden van hoogconjunctuur voor sociaaldemocraten geen taboe meer zijn”, aldus Patrick Janssens. In die zin was het gelijkekansendiscours niet nieuw, maar een afzwakking van het gelijkheidsideaal, aldus de auteur. Inderdaad, wat aan de eindmeet aan ongelijkheid bleef bestaan, was dan niet langer gebaseerd op afkomst of

maatschappelijke positie, maar het gevolg van de natuurlijke aanleg van het individu en zijn persoonlijke inzet. In 2003 gaf Patrick Janssens het roer over aan Steve Stevaert. De rol van roerganger was hem op het lijf geschreven. Als burgemeester van Hasselt (1995-1998) bouwde hij met gratis busvervoer een reputatie op die hij als minister van Mobiliteit in de Vlaamse regering doortrok. Voor de buitenwereld was hij de vader van het 'gratisverhaal', in zijn ogen een actualisatie van het oude herverdelingsverhaal, een fiscale herverdeling van rijk naar arm met maatschappelijke effecten op de mobiliteit, energieverbruik en gezondheidszorg. Basisdiensten die vooral minder goeuden gebruiken, moesten gratis worden en gefinancierd vanuit de fiscaliteit op inkomsten waartoe iedereen bijdraagt naar draagkracht en vermogen. Omgekeerd moesten de forfaitaire belastingen geschrapt worden wegens onrechtvaardig. Daarmee bracht hij, zonder dat met zoveel worden te zeggen, het ideologische socialistische verhaal van weleer in de praktijk. Rond S. Stevaert ontstonden de zogenaamde "Teletubbies", de "bende van vier": Steve Stevaert, Frank Vandenbroucke, Johan Vande Lanotte, Patrick Janssens. Na het vertrek van deze laatste van het nationale niveau als burgemeester van Antwerpen (2003) werd Freya Van den Bossche aan boord van de herenclub gehesen. De eigen studiedienst Sevi - die onder Louis Tobback een echte denktank werd waaraan Vlaanderens intelligentsia meewerkten - werd ei zo na ontmanteld en bemand met communicatiestrategen (met zijn kookboek, Koken met Steve, kwam Stevaert via de 'boekskes' in de gezellige huiskamer terecht en op het wachttafeltje van de kapper).

Sociaaldemocratie: Vlaanderen en Wallonië onderdeel van België

Doorheen het boek worden verwijzingen gegeven naar de "communautaire" problematiek en de specifieke situatie van een Vlaanderen en Wallonië, impliciet daarmee erkennende dat er twee eigen volkeren bestaan binnen een Belgisch staatsverband. Maar wel steeds vanuit een typische sociaaldemocratische invalshoek: de te bewaren "Belgische staats-eenheid" (red. wat ook bij christendemocratische en zelfs Vlaamsgezinde middens aanwezig was). De auteur verwijst naar de jaren twintig van vorige eeuw waarin hij vaststelt dat sinds die jaren er een bewustzijn gegroeid was dat de taalgrens ook economisch een diepe scheidingslijn trok doorheen België. Het zwaartepunt van de Belgische economie verschoof na de Tweede Wereldoorlog definitief van Wallonië naar Vlaanderen. Vanaf de jaren vijftig bevestigden de economische expansiewetten de regionale dynamiek. Anders dan in de jaren zestig, toen de Franstaligen vragende partij waren voor economische regionalisering, waren het nu de Vlaamse partijen die pleitten voor een regionalisering van het sociaal overleg met de mogelijkheid tot cao's en een eigen arbeidsmarktbeleid. Voor Franstaligen is het in vraag stellen van de federale solidariteit tussen een welvarender Vlaanderen en een armlastiger

Wallonië een taboe. Zowel in Vlaanderen als Wallonië heeft de socialistische beweging zich altijd verzet tegen de splitsing van de sociale zekerheid en het opgeven van de federale solidariteit. Al vertoont die opstelling steeds meer barsten. Voor zover er een gewestelijk loonverschil bestaat, ligt het loon voor arbeiders en bedienden hoger in Vlaanderen dan in Wallonië. Binnen het bestaande overlegkader bestaan nu al mogelijkheden om rekening te houden met de regionale en zelfs plaatselijke economische verschillen. Ook het feit dat er twee volkeren en culturen bestaan kwam sterk tot uiting in de gespannen verhoudingen tussen de Waalse en Vlaamse vakbonds vleugel (red. en ook recent bij de jongste spoorstaking, het blijven zweren bij België ligt mee aan de basis van het feit dat de rechterzijde in Vlaanderen het zo gemakkelijk heeft om zich als gangmaker te profileren van de Vlaamse volkssoevereiniteit en identiteit).

Nawoord

In een nawoord wisselt de auteur “het petje van een bewogen historicus voor dat van een geëngageerd toeschouwer, sympathisant en soms zelf deelnemer aan sommige gebeurtenissen”. De arbeidersbeweging heeft de politieke democratie afgedwongen en inspraak verworven op het sociale terrein, maar heeft nooit hetzelfde bereikt op het vlak van economische zeggenschap. De deur die toegang moest verlenen tot de financiële en economische machtscenakels stond nooit meer dan op een kier. In alle regeringen tijdens het interbellum namen vertegenwoordigers van de bankwereld als waakhonden sleutelposities in. Desnoods om van buitenaf – niet gehinderd door ook maar enige legitimiteit – de democratie een hak te zetten, wat de regering Pouillet-Vandervelde in 1926 overkwam. Ook de wijze waarop de bankencrisis (2007-2008) werd aangepakt spreekt boekdelen. Geen enkele regering is er ooit in geslaagd om van de grote vermogens minstens de fiscale inspanningen te vragen die de loon- en weddetrekkenden wel moesten leveren. De aanvankelijke intentie om de vrijemarkteconomie, de schrijnende ongelijkheden, en een schreeuwende uitbuiting dwingende spelregels op te leggen en te oriënteren naar andere doelstellingen dan het zuivere private winstbejag, is nooit gerealiseerd. Alleen op het vlak van loon- en arbeidsvoorwaarden werd ruimte afgedwongen voor paritair overleg tussen werkgevers- en vakbondsorganisaties. Het sociaal overleg werd al verschillende malen dood verklaard. Dat lijkt overdreven, maar florissant is het al decennia niet meer te noemen. Zowel werkgevers als de wetgever riepen ‘economische moeilijkheden’ in om ingrepen op het bestaansniveau van de werknemers als ‘onvermijdelijk en noodzakelijk’ op te leggen. Ook vandaag worden eenzijdig de arbeidskosten als grote boosdoener met de vinger gewezen. Dat de werkgevers zich door de regeringsintenties vandaag in die analyse gesterkt weten, drijft de vakbeweging in het nauw. Tegelijk krijgen de

regeringen steeds minder armslag. Om de muntunie op de rails te krijgen heeft Europa de financiële soevereiniteit van de nationale beleidsorganen steeds verder ingeperkt door dwingende begrotingsnormen op te leggen. Tegen de globalisering, tegen de alsmar groeiende mobiliteit van kapitaal, en tegen de verschuiving van de productie- en beslissingscentra over grenzen en continenten heen, heeft de vakbeweging maar een schijn van tegenmacht kunnen uitbouwen. Het nationale sociaal overleg zorgde ervoor dat een deel van de meerwaarde omgezet werd in loon, andere sociale verworvenheden en meer vrije tijd in de vorm van arbeidsduurvermindering. In de hoge transnationale regionen bestaat niet dezelfde bereidheid om de werknemers mee te laten eten van de economische koek, die nochtans samen gebakken wordt. Alleen kapitaalbezitters, aandeelhouders en beursgangers worden er beter van.

Pleidooien om onderdelen van het sociale zekerheidssysteem te privatiseren of aan te vullen met privéverzekeringen of de voordelen enkel nog voor te behouden voor wie het echt nodig heeft, roepen nare herinneringen op aan de armenzorg uit de negentiende eeuw. Alleen wie toen geld had, hoefde zich geen zorgen te maken voor de toekomst. Het was ieder voor zich en God voor ons allen. Al liet het opperwezen de klus over aan katholieke liefdadigheidsinstellingen. Niet alleen over dat aspect hangt de schaduw van de negentiende eeuw. De “actieve welvaartsstaat” werd gekaapt door rechts en omgebogen van een middel tot insluiting naar uitsluiting voor diegenen die werkloos zijn of sociaal behoeftig. Wie geen werk heeft of langdurig werkzoekend of “armlastig” is, heeft dat bijgevolg alleen aan zichzelf te danken. Wat de vrijgevige hand van de overheid ‘kwistig’ aan uitkeringen of leefloon uitstrooit moet verdiend worden door individuele inzet. De toegang tot de sociale zekerheid en het leefloon wordt gekoppeld aan steeds strengere voorwaarden. Achter het goed klinkende rechten- en plichtenverhaal gaat een minder fraaie visie op de mens schuil, als zou hij in geval van nood enkel erop uit zijn om waar mogelijk de kantjes van de steunverlening af te lopen. Ook in de negentiende eeuw legde de gegoede burgerij de verantwoordelijkheid voor de staat van armoede bij de “behoefte” zelf.

De vakbondsacties als reactie op de intenties van de regering Michel eind 2014 straalden kracht en zelfvertrouwen uit. Af en toe spierballen rollen, was ook in het verleden vaak nodig om werkgeverskringen tot inkeer te brengen. Maar de geschiedenis leert dat elk massaal protest ook een politiek verlengstuk nodig heeft om straatacties af te ronden. De kiezer heeft echter het politieke landschap zo versnipperd dat geen enkel vakbond nog een bevoorrechte politieke partner heeft die in de verdeling van de politieke kaarten ertoe doet.

De arbeidersbeweging is een politieke wees geworden. Progressieve ideologieën hebben veel aan aantrekkingskracht en relevantie ingeboet. Socialisme en communisme waren stromingen die een antwoord boden op een negentiende-eeuwse realiteit. Pas in de twintigste eeuw kregen ze de kans om te bewijzen wat ze in hun mars hadden. Het communisme faalde in de historische zending die het zichzelf toebedeeld had en belandde na de val van de Berlijnse Muur – wellicht voorgoed - op de schroothoop van de geschiedenis, aldus nog steeds Jaak Brepoels. Maar ook het socialisme als democratisch alternatief deelde in de klappen. Naarmate het zijn doelstellingen voor de korte en middellange termijn realiseerde vervaagde de socialistische identiteit en waaierte de aanhang in verschillende richtingen uiteen, weg van het politieke centrum. De Vlaamse socialisten hangen uitgeteld in de touwen, de PS houdt stand in de industriebekkens van weleer, maar minder in toekomstgerichte regio's, de CD&V is nog maar een schim van wat haar politieke voorgangers op het politieke toneel waren. Er gaapt een politieke leegte. Er daagt voorlopig geen pleegouder op. Radicaal links en Groen koesteren die ambitie, maar zijn nauwelijks in staat dat vacuüm te vullen. Met zijn minder eenzijdige economische kijk op de toekomst dient het sociaal middenveld zich, net als de ecologische beweging, aan als een welgekomen aanvulling op de ambities van de vakbond, die nog als enige massaorganisatie de arbeidersbeweging een gezicht geeft. De weg naar een noodzakelijke politieke uitdrukking ligt wijd open, maar is bezaaid met tal van obstakels, die deels een historische oorsprong kennen. Misschien kan de lectuur van de geschiedenis aanzetten om oude vormen en gedachten, in dit kantelende tijdperk dat we beleven, een meer dan grondige opfrisbeurt te geven.

Wat zoudt ge zonder 't werkvolk zijn? De geschiedenis van de Belgische arbeidersbeweging 1830-2015, Jaak Brepoels, uitgeverij Van Halewyck, 2015, 655 blz (22 blz. bibliografie).

De arbeiders kunnen hun volkomen vrijmaking maar verwachten van de afschaffing der klassen en van een grondige hervorming van de maatschappij. De hervorming zal niet uitsluitend ten voordele zijn van het proletariaat, maar van de gehele mensheid; daar zij echter strijdig is met de onmiddellijke belangen van de bezittende stand, moet de ontvoogding der arbeiders grotendeels het werk van de arbeiders zelf zijn.

Charter van Quaregnon, 1894



Zo hoort u het eens van een ander :

Stephen Hawking over automatisering en kapitalisme: klare taal.

“Als machines alles produceren wat we nodig hebben, dan zal het resultaat afhangen van hoe dingen worden verdeeld. Iedereen kan van een luxueus leven van vrije tijd genieten als de door machines geproduceerde welvaart gedeeld wordt, of de meeste mensen kunnen in miserabele armoede eindigen als de machine-eigenaars met succes kunnen lobbyen tegen herverdeling van de welvaart. Tot nu toe lijkt de trend er op dat het de tweede optie wordt, waarbij technologie leidt naar alsmear stijgende ongelijkheid”.

De beroemde fysicus Stephen Hawking antwoordt op een vraag over automatisering tijdens een chatsessie op de site Reddit.com, eind vorig jaar.

Vanuit liberale kringen klinkt het klassieke antwoord steeds dat “de vrije markt” wel een oplossing zal bieden. De fameuze “onzichtbare hand” die op miraculeuze wijze elke verloren job zal compenseren door een nieuwe, evenwaardige job in “een nieuwe markt” of “een nieuwe sector” of zoiets. Een stelling waar vooral nog het eerste bewijs van geleverd moet worden.



Turkije/Koerdistan

Steun aan de progressieve oppositie in de Turkse diaspora

Naast het onophoudelijke repressieve optreden tegen de Koerdische bevolking wordt ook de eigen binnenlandse Turkse oppositie hard aangepakt door het regime van "sultan" Erdogan, getuige de recente zaak van de Turkse krant Zaman. Een zoveelste episode in een lange reeks van aanvallen tegen journalisten en media die kritisch staan tegenover Erdogan. De brutale overname van de redactie van deze krant kreeg ook weerklank en terechte kritiek in de Vlaamse en Europese media, maar buiten een veroordeling in woorden bleken de politieke leiders van de EU en haar lidstaten niet in staat om ook daadwerkelijk op te treden tegen de stelselmatige aanvallen op de vrije meningsuiting in een staat die niet alleen lid wil worden van de EU maar nog eens deel uitmaakt van de NAVO. Ook negeren zowel de media als de Europese politiek de Turkse diaspora. Net daar ligt een belangrijke sleutel om het regime van Erdogan tot de orde te kunnen roepen.

Het is al lang geen geheim meer dat de AKP, de partij van Erdogan, een grote aanhang heeft onder de Turkse diaspora in de EU. Daar mogen we ons geen illusies over maken: een groot deel van deze bevolkingsgroep koestert politieke en maatschappelijke ideeën die ver af staan van de zogenaamde "Westerse waarden" en een progressieve maatschappijvisie die onder meer de vrije meningsuiting en gelijke rechten voor mannen en vrouwen voorstaat. Dat wil echter niet zeggen dat deze bevolkingsgroep integraal het mikpunt van ronduit racistische aanvallen moet worden, zoals men in sommige extreem-rechtse kringen ongetwijfeld graag zou willen. Opstoken van een conflictsfeer tussen Turks en Europees chauvinisme zal de zaken alleen maar verergeren, nog los van het feit dat dit de Turks-Koerdische verstandhouding alleen maar verder zal vertroebelen met grote gevolgen in het Midden-Oosten.

Een belangrijke sleutel ligt in het gegeven dat het regime van Erdogan, dat zich graag voordoet als de woordvoerder van een unanieme Turkse publieke opinie, zeker niet de enige stem is in de Turkse politiek. Naast de kringen achter de oppositiekrant Zaman, die ideologisch eigenlijk niet heel veel van de AKP verschillen, zijn er nog heel wat andere

krachten aanwezig in het Turkse politieke landschap. Progressieve en democratische partijen en bewegingen die even goed al ruime tijd het mikpunt van staatsrepressie zijn. De greep van AKP op de Turkse diaspora in de EU mag dan groot geworden zijn, maar dat is zeker niet unaniem gedragen binnen deze diaspora. Linkse en progressieve kringen in Europa moeten volle steun geven aan de Koerdische en andere progressieve oppositie tegen het AKP regime.

Ook andere democratische krachten in de EU zouden er goed aan doen om binnen die diaspora de democratische oppositiekrachten te ondersteunen, onder meer door vervolgdde journalisten, academici, advocaten en mensenrechtenactivisten een principieel politiek asiel te verlenen, alsook faciliteiten om vanuit de EU oppositie te kunnen blijven voeren. In de Belgische staat zou alvast volle steun gegeven moeten worden aan de Koerdische politieke activisten die hier op dit moment vervolgd worden voor hun vermeend PKK-lidmaatschap. En het wordt eindelijk tijd om de PKK zelf te erkennen als nationale bevrijdingsbeweging en te schrappen van de lijst van terroristische organisaties.



Niet enkel de etnische minderheden, maar ook de oppositie wordt steeds harder aangepakt in de Turkse staat.





Internationaal

Balans van de gewapende strijd voor het recht op zelfbeschikking

“Baskische nationalistische bronnen” hebben te kennen gegeven dat Euskadi ta Askatasuna (ETA), de Revolutionaire Organisatie voor de Nationale Bevrijding van de Baskische Natie, van plan is om vóór de verkiezingen in de Baskische Autonome Gemeenschap (CAE) in de Spaanse staat –voorzien voor oktober 2016- over te gaan tot volledige éézijdige ontwapening.

Het is ondertussen reeds meer dan vier jaar geleden dat ETA op 20 oktober 2011 aankondigde om eenzijdig over te gaan tot een volledig wapenbestand en volledige ontwapening. Met steun van onder meer Sinn Féin en het ANC uit Zuid-Afrika werd een Internationale Verificatiecommissie geïnstalleerd voorgezeten door Ram Manikkalingam , professor aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van de 'Dialogue Advisory Group' en met deelname van onder meer de Zuid-Afrikaanse advocaat Brian Curry die ook deel uitmaakte van de internationale verificatiecommissie die moest toezien op de uitvoering van de Goede Vrijdag-akkoorden in het noorden van Ierland.

De absolute tegenwerking van het PP regime in Madrid, dat het ETA blijkaar nog altijd kwalijk neemt dat de organisatie de cruciale doodsteek heeft toegebracht aan het nationaal-katholiek fascistische regime van Franco, door de executie van zijn gedoodverfde opvolger, admiraal Luis Carrero Blanco, op 20 december 1973, heeft het ontwapeningsproces niet vergemakkelijkt. De aanhoudende repressie tegen het revolutionaire nationalisme in Baskenland, niet alleen tegen de gewapende militanten, maar ook tegen politici, advocaten, journalisten, vakbondsleiders en mensen die actief zijn in de internationale solidariteitsbeweging met onder meer Rojava (Askapena), zorgt er voor dat het proces veel langer aansleept dan gepland. Zo zat Arnaldo Otegi, Baskisch volksvertegenwoordiger en destijds secretaris-generaal van Euskal Herriarok, één van de belangrijkste architecten van het proces voor éézijdige ontwapening van ETA, jarenlang in de Spaanse gevangenis op beschuldiging van poging tot het oprichten van een politieke partij die dezelfde doelstellingen als ETA nastreeft en “apologie van het terrorisme”.

De leiding van ETA wil een volledige en gecontroleerde ontwapening waarbij de wapenvorraden vernietigd worden. De actieve vervolging door het Spaanse regime bemoeilijkt dit proces. ETA is ervan overtuigd dat het Spaanse repressieapparaat de locatie van enkele van zijn opslagplaatsen (zulos) kent en slechts zit te wachten tot ETA-militanten er zich vertonen om de wapens te vernietigen, om hen vervolgens af te voeren naar Spaanse gevangenissen.

Zoals ook de regering van de CAE aangeeft, bestaat er geen enkel precedent waarin een regering weigert om een volledige eenzijdige ontwapening van een gewapende oppositieorganisatie te faciliteren. Noch in Ierland, noch in Latijns-Amerika (El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Colombia), noch in Azië (India –Mizoram, Twipra, Boroland - , de Filipijnen –Mindanao-, Indonesië –Atjeh-) zijn er precedentes. Meer nog, het PSOE-regime van Felipe Gonzalez faciliteerde zelf een dergelijk proces in de jaren 1980 met de ontwapening van de gewapende oppositiebeweging M-19 in Colombia.

De regeringen van de CAE (PNV) en de Forale Gemeenschap Nafarroa (CFN) (Gerroa Bai, EH Bildu en Podemos) willen zelf actief het eenzijdige ontwapeningsproces faciliteren en hopen dat een nieuwe regering in Madrid zich er bij aansluit. Volgens de Spaanse sociaaldemocratische krant El País zou het de bedoeling zijn dat ETA de locatie van zijn zulos via de Internationale Verificatiecommissie doorspeelt aan de autonome politie van de CAE en CFN. Het feit dat Maria José Beaumont, verkozen op de lijst van EH Bildu, in de regering van de CFN het departement van de autonome politie beheert, zou hier een belangrijke vertrouwenwekkende rol kunnen spelen. ETA dringt er ook op aan dat het Baskische middenveld zijn rol opneemt in het proces. Daarom is het belangrijk dat het Sociaal Forum van Gernika terug geactiveerd is. Want een eenzijdige ontwapening van ETA betekent natuurlijk niet de overgave van ETA, laat staan het opgeven van de politieke strijd voor een onafhankelijke socialistische staat die het hele territorium van de Baskische natie omvat.

Het is geen geheim dat de politieke emanatie van de Baskische Nationale Bevrijdingsbeweging, Sortu, de gewapende strijd reeds vele jaren veeleer als een hinder ziet om de doelstellingen van de beweging te bereiken. De recente verkiezingsuitslagen, zowel bij de gemeenteraadsverkiezingen als bij de verkiezingen voor het Spaanse parlement hebben dit nogmaals benadrukt. Bij dit alles kan de vraag gesteld worden of de optie voor de gewapende strijd die ETA nam ruim tien jaar na zijn oprichting in 1958, als

afscheuring van de jongerenbeweging van de PNV, de juiste keuze was. Bij het begin van haar systematische gewapende strategie in 1968 was Baskenland een bezet land, de wonden van de fascistische veroveringsoorlog en repressie met tienduizenden doden en gewonden waren nog rauw en open, er was geen enkel perspectief op ontsnappen aan de Spaanse fascistische dictatuur. ETA groeide in de loop van de jaren 1970 uit van een gewapende voorhoede tot een massabeweging. Het inspireerde zich zelf op het FLN van Algerije en de Vietcong in Vietnam. Zoals geweten leidde de guerillaoorlog van het FLN in 1958/1962 tot de oprichting van een onafhankelijke republiek Algerije in een gebied dat de Franse staat niet beschouwde als een kolonie maar als een reeks overzeese departementen, dus onderdeel van het eigenlijke 'Frankrijk'. De strijd van de Vietcong leidde in een eerste fase tot de oprichting van de onafhankelijke republiek Noord-Vietnam na de nederlaag van de Franse koloniale troepen in Dien-Bien-Phu in 1954. In een tweede fase leidde hij na de nederlaag van de Amerikaanse troepen in 1975 tot de oprichting van een Vietnamese natiestaat op etnische basis door de vereniging van Noord- en Zuid-Vietnam waarbij de opdeling in de historische koninkrijken en provincies Tonkin, Annam en Cochinchina als voorbijgestreefd werd beschouwd. Op het moment dat ETA zijn militaire acties begon in 1968 had de gewapende strijd de Vietcong reeds op de internationale onderhandelingstafel gebracht.

Het regime van 1978 zorgde voor een democratisering van het Spaanse staatsbestel zonder een defrancoïsering door te voeren. Het werd een Spaanse democratie voor Spanjaarden waarin Basken, Catalanen en Galiciërs als beschermde minderheden mogen meespelen zolang ze niet raakten aan de Spaanse consensus, nl. dat er geen recht op zelfbeschikking is buiten de contouren van de Spaanse grondwet en de autonomiestatuten die afhangen van de goodwill van de Spaanse absolute meerderheid. Een autonomiestatuut dat in Baskenland alleen een meerderheid haalde omdat de linkse independentisten weigerden naar de stembus te gaan.

Het huidige proces in de Catalaanse Autonome Gemeenschap is ook in dit opzicht zeer belangrijk. Ook in de Catalaanse landen ontwikkelde zich in de jaren 1980 een gewapende nationale bevrijdingsorganisatie: Terra Lliure. De historische partij van het Catalaans independentisme, ERC, onder het voorzitterschap van Angel Colom, zorgde er echter voor dat de organisatie zich ontbond in ruil voor een vrijlating van haar gevangenen en de opname van haar militanten in de ERC. Van daar zijn vele van de historische

militanten doorgestroomd naar de CUP waar ze recent een belangrijke rol speelden in het smeden van een tactisch bondgenootschap met de ERC en de Convergencia Democrática de Catalunya om het Spaans imperialisme in Catalonië te breken, tegen de wil in van de Catalaanse grootburgerij trouwens. Het uur van de waarheid zal komen op het moment dat onomkeerbare stappen gezet worden in het proces van de ontkoppeling van Catalonië van de Spaanse staat. Als dan zou blijken dat Spaanse troepen de straten van Barcelona bezetten, Catalaanse politici gearresteerd worden op beschuldiging van 'opstand' en 'separatisme', de Guardia Civil het Paleis van de Generalitat binnenrukt – we verzinnen niets, we herinneren ons alleen het scenario van de poging tot staatsgreep van generaal Milans del Bosch en luitenant-kolonel Tejero in 1981 – zal moeten besloten worden dat de historische keuzes van ETA en in zijn spoor Terra Lliure toch de juiste waren.

Het net vernoemde scenario is jammer genoeg dagdagelijkse realiteit in Noord-West-Koerdistan met arrestaties van vele tientallen democratische politici, journalisten, mensenrechtenactivisten, belegering van hele volkswijken en steden die autonoom hun bestuur willen organiseren, staatsterreur met duizenden doden tot gevolg. Hoe kan in een dergelijke context verwacht worden dat de Koerdische Nationale Bevrijdingsbeweging eenzijdig een wapenbestand zou afkondigen, laat staan zou ontwapenen?

Arnaldo Otegi, leider van Herri Batasuna, zat bijna zeven jaar vast omdat hij vredes-gesprekken wilde opstarten. Hij wordt getipt als de mogelijke volgende «Lehendakari», Baskische president.





Colofon & **KALENDER**

11 juli, Brussel:

naar goede gewoonte vieren we ook dit jaar de Gulden Sporen samen met Meervoud in het Vlaams Huis te Brussel.

7 augustus, Doel

Jaarlijkse Doelse Feesten in het dorp dat weigert te verdwijnen.



Lidmaatschap



De lidgelden: €8 voor werkenden, €5 voor studenten en niet-werkenden.

Een radicaal links en soevereinistisch alternatief is broodnodig. Wij rekenen op jou!
Bouw mee aan een Vlaams en links alternatief voor de 21ste eeuw!

Voor vragen: info@v-sb.net



T-shirts

Kostprijs: €8, in verschillende maten.
Meer info: secretariaat@v-sb.net
IBAN: BE06 9795 9442 7422
BIC: ARSPBE22

in voorraad:
"V-SB t-shirt"
"Vlaanderen Tegen Racisme"
"Ik ♥ van Brussel"

Alle foto's van V-SB acties zijn te vinden op onze Flickr-account :
<https://www.flickr.com/photos/v-sb>